

FACTORS PRAGMÀTICS DE L'EXPLICITACIÓ DELS PRONOMS DE SUBJECTE DE PRIMERA PERSONA EN EL DISCURS PARLAMENTARI

(Pragmatic Factors in the Explication of
First-Person Subject Pronouns in Parliamentary Speech)

Lucie Kuzmova*

Universitat Masaryk de Brno

Abstract: The explicitation of the personal pronouns *jo* and *nosaltres* with the syntactic function of sentence subject in a pro-drop language like Catalan carries certain socio-pragmatic information related to the management of the face of the interlocutors. In the present study we look at the functions of the two subject pronouns in current Catalan parliamentary discourse. The analysis carried out allows us to verify that it is an important resource of the self-image of politicians, which allows them to highlight their attitude, their preferences or opinions, which can be individual or group. This strategic communicative behaviour often includes effects on the figure of other people involved in the communicative situation. The expression of the pronoun can serve to establish a contrast between the speaker and the others and can produce an impolite effect or, on the other hand, the pronoun can serve to maintain equilibrium between the images involved and, in this case, the effect can be polite.

Keywords: Pragmalinguistics, Facework, (Im)politeness, Analysis of parliamentary discourse, Personal pronouns, Explicit subject.

Resum: L'explicitació dels pronoms personals *jo* i *nosaltres* amb la funció sintàctica de subjecte oracional en una llengua *pro-drop* com el català comporta certa informació sociopragmàtica relacionada amb la gestió de la imatge social dels interlocutors. En el present estudi ens fixem en les funcions dels dos pronoms de subjecte en el discurs parlamentari català actual. L'anàlisi efectuada ens permet constatar que es tracta d'un recurs important

---

* **Dirección para correspondencia:** Lucie Kuzmová. Departament de Llengües i Literatures Romàniques. Facultat de Filosofia i Lletres. Universidad Masaryk de Brno. Arna Nováka 1, 602 00 Brno (República Txeca) (lkuzmova@mail.muni.cz)

de l'autoimatge dels polítics, que els permet destacar la seva actitud, les seves preferències o opinions, que poden ser individuals o grupals. Aquest comportament comunicatiu estratègic sovint inclou efectes sobre la figura d'altres persones involucrades en la situació comunicativa. L'expressió del pronom pot servir per a establir un contrast entre l'emissor i els altres i pot produir un efecte descortès o, per una altra banda, el pronom pot servir per a mantenir equilibri entre les imatges involucrades i en aquest cas l'efecte pot ser cortès.

Paraules clau: Pragmalingüística, Activitats d'imatge, (Des)cortesia, Anàlisi del discurs parlamentari, Pronoms personals, Explicitació de subjecte.

1. Introducció

Les comparacions realitzades en les anàlisis anteriors de l'autora, dedicades a l'ús pragmàtic de la forma verbal *crec (que)* (Rossowová 2020, Kuzmová 2021), van revelar una freqüència significativament més alta del pronom personal *jo* amb la funció de subjecte explícit d'aquesta forma verbal en el corpus parlamentari en comparació amb un corpus escrit¹. En el corpus parlamentari es va trobar el subjecte explícit de la primera persona singular en el 43% de casos, en l'escrit en el 12% de casos (Kuzmová 2021). A base d'aquestes dades deduïm que aquest gènere textual és significatiu en l'aparició dels pronoms de subjecte de primera persona.

Creiem que aquest fet suggereix que l'explicitació del subjecte exerceix una estratègia argumentativa i una funció pragmàtica específica en les interaccions parlamentàries. Segons Alcaide Lara (2009: 7) es tracta d'una de les marques del caràcter oral del discurs parlamentari, fet que podria explicar la seva alta incidència en el corpus parlamentari en comparació amb l'escrit. No obstant això, nosaltres creiem que l'aparició dels pronoms *jo* i, anàlogament, *nosaltres*, està motivada, a més, per altres factors discursius. El present treball pretén observar com, dins del marc comunicatiu, l'ús dels pronoms opcionals permet als locutors negociar la imatge individual i col·lectiva amb la finalitat d'assolir els seus objectius comunicatius. Per tant, volem estendre l'estudi també al subjecte explícit de la primera persona plural i, entre altres coses, observar si hi ha diferències de l'ús i observar la seva funció pragmàtica i argumentativa.

En aquest treball estudiarem la presència dels pronoms *jo* i *nosaltres* amb la funció del subjecte explícit de la proposició en el discurs parlamentari² en relació amb les activitats d'imatge (vg. 2.2.), ja que és evident que els pronoms esmentats se centren explícitament en la figura del parlant o del parlant i el grup en què s'inclou; i d'aquesta manera comporten impacte en l'autoimatge. Soler Bonafont (2016) suggereix que l'explicitació del subjecte pot convertir un missatge en un element més informatiu des del punt de vista pragmàtic.

A banda de constatar i exemplificar l'abast de l'autoimatge treballada a través de l'explicitació de subjecte de primera persona, s'examinarà si l'activitat d'autoimatge pot

1 De Cock i Nogué Serrano constaten la proximitat del discurs parlamentari a la conversació informal des del punt de vista de la dixi de persona, la freqüència dels elements de dixi de persona hi és comparable (2017: 104).

2 El discurs parlamentari ha sigut estudiat des del punt de vista de la referència de persona, per exemple, per De Cock (2009, 2012), De Cock i Nogué Serrano (2017), Nogué Serrano i Payrató (2023).

afectar també la imatge dels interlocutors i de quina manera ho pot fer. Ens interessa saber quines són les motivacions pragmàtiques del subjecte explícit de primera persona singular i plural en el discurs parlamentari.

La referència a la pròpia personalitat del parlant i al grup del qual el parlant es considera membre, pot estar motivada per la necessitat del locutor de negociar la seva imatge social ('face'³, terme introduït per Goffman (1967)). És probable que les interaccions parlamentàries per la seva naturalesa continguin actes de parla destinats a reforçar la imatge personal del parlant, o de vegades també del grup al qual representa, i que tal activitat impliqui un efecte determinat en la imatge dels altres participants de l'acte comunicatiu.

D'acord amb Stewart (2001), l'ús dels pronoms personals en combinació amb una forma verbal que no sigui morfològicament equívoca significa violació de la màxima griceana de la quantitat, segons la qual la contribució del parlant no hauria de ser ni informativament redundant ni insuficient. La violació de les màximes conversacionals de Grice sovint pot trobar explicació en les necessitats comunicatives relacionades amb la cortesia verbal o les activitats d'imatge.

2. Marc teòric

2.1. Pronoms

“Els pronoms personals són elements nominals definits i designen una persona o entitat coneguda o identificable [...]” (*Gramàtica de la llengua catalana*: 189). Els pronoms personals estudiats, és a dir, *jo* i *nosaltres*, són pronoms dèctics, que designen directament els participants en l'acte de parla. En català les marques morfològiques de persona i nombre del verb permeten sobreentendre el subjecte oracional, per això el subjecte pot ser el·líptic, ja que és recuperable mitjançant la flexió verbal; Todolí (2008) parla en aquest cas de *pronom buit*. El català s'ha classificat com una de les llengües *pro-drop* (*pronoun-dropping*), és a dir, una llengua que no requereix la realització sintàctica d'un subjecte. Aquesta possibilitat, és a dir, la possibilitat d'afegir el subjecte explícit, suposa, des del punt de vista comunicatiu, una opció marcada respecte a l'el·lipsi, perquè afegeix un valor emfàtic a la construcció resultant.

Segons Todolí (2008), el pronom fort pot tenir les següents funcions comunicatives:

- a) estableix un contrast
- b) afegeix èmfasi
- c) elimina ambigüitat de la interpretació del context

En els contextos que acabem de resumir, la presència del pronom personal duplica la informació continguda en els morfemes verbals; d'aquesta manera es transgredeix la màxima de quantitat de Grice (1975). Aquesta transgressió troba l'explicació en la necessitat d'activació dels efectes socials identificats dels pronoms, que són, com veurem

---

³ Goffman defineix el terme *face* com a „the positive social value a person effectively claims for himself by the line others assume he has taken during a particular contact. Face is an image of self delineated in terms of approved social attributes“ (1967: 5).

al llarg de l'anàlisi efectuada, d'autoimatge, de cortesia i de descortesia. Segons Alcaide Lara (2009: 7) l'explicitació pronominal del subjecte “no es una cuestión de variación libre, sino que está sujeta a factores sintácticos y, sobre todo, comunicativos“. Gràcies a això no es pot considerar que el pronom personal explícit amb la funció de subjecte oracional sigui redundant, ja que és comunicativament rellevant i pot servir per a crear significats diferents relacionats amb la (des)cortesia verbal o amb l'activitat d'autoimatge.

En aquest treball ens fixem només en els pronoms personals explícits que realitzen la funció sintàctica de subjecte oracional. Segons Serrano i Aijón Oliva (2010), el subjecte focalitza un participant de l'acte comunicatiu i un subjecte expressat es manifesta més present que un subjecte omès. Els pronoms personals comporten una activació de la persona corresponent en el context. L'explicitació dels pronoms de la primera persona suposa una insistència particular en emfatitzar el subjecte. Aquest fet incrementa la força expressiva de l'acte de parla en qüestió.

2.2. Activitats d'imatge

Les activitats d'imatge (*facework*, Goffman 1967) representen accions que els humans realitzen per a ser coherents amb la imatge social pròpia, que és producte de la comunitat en la qual ens movem, i per a considerar la imatge social dels interlocutors en una determinada interacció. Segons Hernández Flores es tracta d'una “categoría englobadora de diferentes tipos de comportamiento comunicativo con efecto en la imagen social de los interactuantes” (2013: 177). Les activitats d'imatge, per tant, afecten de manera significativa les relacions interpersonals i la manera de ser vist pels altres membres d'un col·lectiu.

Segons Bravo (1999, 2002), la imatge social afectada per la interacció és de dos tipus. D'una banda, la imatge d'autonomia, que deriva de la necessitat de les persones de veure's com algú amb característiques individuals que el distingeixen del grup al qual pertany, i, d'altra banda, la imatge d'afiliació, o sigui, el desig dels humans de sentir-se identificat amb un grup de persones. Les característiques específiques de les dues categories depenen de les circumstàncies socioculturals i comunicatives concretes. Totes dues categories plantejades per Bravo es poden manifestar de manera individual o grupal. La imatge individual es refereix al desig de l'individu de veure's i ser vist pels altres membres de la societat. La grupal reflecteix la manera amb la qual un grup de persones desitja veure's o ser vist pels altres. Encara que en les intervencions parlamentàries els locutors esdevenen portaveus d'un grup parlamentari determinat, que aparentment representa un emissor grupal o col·lectiu, els locutors solen emfatitzar també la seva identitat individual i el seu propi punt de vista independentment del realçament de la figura grupal. Això vol dir que no es limiten tan sols a treballar la imatge del grup del qual formen part, sinó que també dediquen un espai a subratllar la seva pròpia importància dins del grup, és a dir, la seva individualitat. L'aplicació de l'estratègia es pot observar a l'exemple següent, extret del corpus d'estudi recollit.

- (1) A la seva compareixença inicial, però també arran de la pregunta que jo li vaig fer –jo mateixa li vaig fer en aquest hemicicle–, vostè va respondre, em va assegurar que el Govern treballava per seguir amb la retirada dels elements franquistes de l'espai públic. I jo ara la interpel·lo, efectivament, sobre la situació en què es troben aquests elements franquistes, [...]. (DSPC-P 94: 17)

En aquest fragment el parlant insisteix diverses vegades en la seva agentivitat, repeteix el pronom explícit de primera persona per deixar clar el desig de destacar-se del grup, establir i mantenir l'autoritat pròpia. En tots els casos del *jo* exposats, el pronom és opcional pel que fa a la seva aparició i és un element de visibilització que indica que el que s'expressa s'associa directament a la figura del parlant.

Entre les activitats d'imatge podem destacar aquelles que estan destinades a preservar la imatge social dels interactuants davant les amenaces que pot suposar un esdeveniment comunicatiu, aquelles que serveixen per a crear o confirmar una imatge social o altres destinades a atacar i damnificar la imatge social. Conseqüentment, l'efecte social d'aquesta mena d'activitat comunicativa pot ser positiu, negatiu o neutre per a les imatges involucrades (Bravo 2002, 2005; Hernández Flores 2013), o sigui, la del parlant (individual o grupal), la del destinatari (individual o grupal) o la de les terceres persones. L'efecte que causen les activitats d'imatge a nivell social està vinculat al rol que els parlants representen en una intervenció comunicativa concreta. Quan l'efecte social de les activitats d'imatge és positiu tant per a la imatge social del parlant com per a la de l'oient i el que es persegueix és l'equilibri entre les dues imatges, l'activitat es pot catalogar com a cortesa. En canvi, si l'efecte social és negatiu per a la imatge social del destinatari, l'activitat d'imatge es considera descortesa. A més, l'efecte social pot ser positiu per al parlant i neutre per al destinatari quan el que es pretén és únicament destacar, protegir o confirmar la imatge social pròpia; es tracta, doncs, d'activitats d'autoimatge (Bravo 2005, Hernández Flores 2013).

3. Corpus i metodologia

El present estudi pretén explorar, des d'un punt de vista qualitatiu, quines són les tendències pragmaticodiscursives de l'explicitació del subjecte a través dels pronoms personals de primera persona singular i plural en el discurs parlamentari català.

Per aquest objectiu s'han fet servir dades de 3 números del *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya* [DSPC] de l'any 2023; s'ha agafat un número per a cada mes del primer trimestre de l'any; els números han estat escollits de manera aleatòria. El corpus de treball es compon de 285 mostres del pronom personal *jo* amb la funció del subjecte explícit, i 217 del pronom *nosaltres* amb la mateixa funció sintàctica. Com es pot veure en el corpus amb el qual treballem, el pronom explícit *jo* es fa servir amb més freqüència⁴. No obstant això, les dades numèriques no constitueixen el centre de la nostra atenció, el que ens interessa són els contextos d'ús pragmàtic dels pronoms analitzats. Com veurem a continuació, els dos pronoms es fan servir en contextos semblants i se n'han documentat usos d'activitats de (des)cortesia i, sobretot, d'autoimatge.

La dinàmica interaccional del discurs parlamentari és complexa, predominantment competitiva. Van Dijk (1995) identifica com a estratègies fonamentals del discurs ideològic la d'emfatitzar les pròpies accions positives i la d'emfatitzar les accions negatives dels altres. En consonància amb això, es pot suposar una presència significativa d'activitats que

⁴ Segons Nogué Serrano i Payrató, que observen els canvis en la referència als participants discursius efectuats al llarg dels períodes 1932-1938 i 1980-2020, els membres del parlament "more and more prefer to include themselves in groups than to speak in their own behalf alone" (2023: 312).

emfatitzin la imatge pròpia dels parlamentaris i que, al mateix temps, afectin més directament o indirecta de manera negativa la imatge dels altres participants del discurs. De fet, com es comentarà amb més detall més endavant, l'estratègia d'autoimatge de l'individu o del grup s'ha detectat en tots els exemples disponibles. Ilie constata que "a major incentive for the parliamentarians' active participation in the debates is the constant need to promote their own image in a competitive and performance oriented institutional interaction" (2006: 191).

En la primera fase del treball s'han extret totes les ocurrences dels pronoms esmentats amb la funció del subjecte explícit. Després s'ha estudiat el context de cada aparició del pronom, el tipus d'acte de parla segons la taxonomia de Searle (1969) i s'ha avaluat el seu efecte social. Per acabar, s'ha descrit més concretament el tipus de l'activitat d'imatge del recurs estudiat i s'ha procurat constatar el seu abast sociopragmàtic. D'acord amb el marc teòric exposat, hem pogut classificar les activitats d'imatge de subjecte pronominal explícit en tres categories bàsiques, és a dir, en activitats d'autoimatge, activitats de cortesia i activitats de descortesia. Es tracta, doncs, d'un treball qualitatiu i interpretatiu.

En els apartats següents es presentaran els resultats de la investigació i s'exemplificaran els usos documentats.

4. Anàlisi dels efectes pragmàtics dels pronoms explícits *jo* i *nosaltres* amb la funció de subjecte

Després d'haver estudiat acuradament totes les ocurrences dels pronoms *jo* i *nosaltres* en funció del subjecte explícit, podem constatar que en la mena de gènere del qual ens ocupem aquí, l'explicitació de subjecte serveix d'estratègia d'autoimatge. L'estratègia forma part del comportament comunicatiu dels polítics i sembla que es tracta de l'activitat comunicativa intencionada. Els membres del Parlament fan sobresortir explícitament la figura pròpia per raons diferents, com ara per contrastar la seva actuació, posicionament, arguments, etc., amb altres participants (individuals o col·lectius) de l'acte comunicatiu o simplement per realçar la rellevància de la seva personalitat (individual o col·lectiva) amb la finalitat estratègica de beneficiar la seva imatge social. De fet, com veurem més endavant, en una gran part dels contextos aquesta és la funció principal dels pronoms explícits, que comporta un efecte neutre sobre els interlocutors; en d'altres, sovint produeix efectes de descortesia, i de vegades també pot produir efectes de cortesia.

Abans de procedir al comentari i l'exemplificació dels usos esmentats, oferim com a exemple introductori un enunciat en el qual es treballa l'autoimatge tant del grup del qual forma part el parlant com del parlant mateix com a individu particular.

- (2) I, per tant, nosaltres, com a departament, entomem aquesta qüestió. Explorarem les vies que puguin resultar factibles. Col·laborarem i ens reunirem amb aquelles entitats que hi estan treballant. Però sobretot jo crec que hem de pressionar perquè aquesta reforma normativa vegi la llum. Crec que és el moment i hauria de veure la llum. (DSPC-P 94: 15)

Com es pot veure, l'emissor lloa l'actuació del seu departament i així treballa l'autoimatge col·lectiva, però, a continuació, decideix fixar l'atenció també en l'autoimatge individual

fent-se explícitament present en l'escena comunicativa. Aquesta tàctica li permet subratllar un potencial d'autoritat, ja que pot opinar des del seu punt de vista sense haver de recolzar-se en el grup. El parlant dona a entendre que és un agent relativament autònom.

4.1. Autoimatge i efecte neutre sobre l'interlocutor del pronom *jo*

Com s'acaba de dir, els polítics i les polítiques empenen el pronom *jo* explícit per ressaltar la seva participació activa en el discurs i per intensificar la seva imatge personal de personatge públic competent. Es tracta d'un fenomen que focalitza la persona del locutor i l'objectiu del qual és també persuadir l'audiència i aconseguir que sigui acceptat com a personalitat vàlida en el seu càrrec i fer encara més inequívoca la seva importància en l'àmbit d'actuació en qüestió. En una gran part d'exemples, aquest ús no té cap altra funció i no afecta directament la imatge dels interlocutors, és a dir, els parlants el fan servir únicament per a treballar la imatge pròpia i l'efecte sobre els altres participants és neutre. L'estratègia reflecteix el desig de mostrar-se original, pertinent, exigent, raonable, capaç d'argumentar o actuar, etc.; aquestes qualitats permeten a l'individu destacar-se del grup o de diferenciar-se dels opositors. A través d'aquest recurs treballa positivament la seva imatge, ja que les qualitats, les opinions i les actuacions es presenten com a indubtablement positives. L'estratègia pot ser desencadenada per una necessitat o bé reparadora o bé preventiva i la trobem típicament en els actes de parla assertius i comissius.

- (3) Diputada, no ho sé, jo faig de conseller de Territori; per tant, intentaré cenyir-me a la meua feina i fer-ho com faig sempre, el més solvent i seriós possible, i amb una certa simpatia. (DSPC-P 97: 27)

El parlant explicita la seva personalitat i així focalitza l'atenció en la seva persona. Veiem que es realça la seva imatge com a individu sense la necessitat de considerar la imatge de l'interlocutor. Es tracta de l'afany de donar una imatge positiva de la seva gestió i de, eventualment, protegir-se de possibles crítiques. És estratègicament útil remarcar la identitat del parlant i recalcar les seves virtuts. És la conseqüència del desig general dels parlants de ser reconeguts pels altres membres de la societat com a personalitat amb imatge social positiva.

4.2. Autoimatge i efecte descortès sobre l'interlocutor del pronom *jo*

El *jo explícit* també singularitza el parlant per posar-lo en contrast amb una altra persona o persones de manera que d'aquest contrast en surti guanyador el parlant i que la imatge de l'interlocutor es vegi rebaixada. Encara que en aquests casos també es realça la imatge social del parlant, l'explicitació del pronom *jo* es converteix, a més, en un recurs de descortesia. El contrast sovint consisteix a confrontar diferents postures o fets realitzats i el parlant s'hi sol presentar com un agent més raonable, actiu, expert, atrevit, exigent, etc. En el discurs parlamentari l'estratègia té un paper rellevant per a la construcció de la imatge d'un polític competent, capaç d'atacar qualsevol actitud que no sigui en consonància amb la seva convicció. La finalitat que s'espera aconseguir és el triomf de la pròpia posició, i també el rebaixament del possible prestigi de l'opositor. Kaul de Marlangeon (2005) introdueix

el concepte de la *descortesia de fustigació*; es tracta d'una agressió verbal del parlant al destinatari conscient i estratègica, que sovint és directa, destinada a provocar o fer front a un conflicte. La tàctica no afecta gaire negativament la imatge social del parlant, en el discurs parlamentari els atacs i les crítiques són esperats i formen part de la competència comunicativa d'un polític eficient. Per aquesta raó, paradoxalment, la descortesia emprada d'aquesta manera ajuda a enaltir l'autoimatge del parlamentari. És freqüent en els actes de parla assertius i es pot trobar també en els exhortatius i expressius.

- (4) Vostè s'ha dedicat a parlar de polítics, de partits i d'entrevistes. Jo parlo del dia a dia de la gent. I aquesta és la diferència entre vostè i jo. (DSPC-P 97: 30)

El valor fonamental de l'estratègia es relaciona amb la pretensió del locutor de fer sobresortir la seva actitud personal en comparació amb la de l'interlocutor. El parlant hi maximitza la seva persona al mateix temps que hi empetiteix l'altra persona, és a dir, hi prima el benefici per al parlant que comporta un desavantatge social per a l'interlocutor. A través de l'explicitació dels pronoms, tant del *jo*, estudiat aquí, com el de *vostè*, s'insisteix en la confrontació que, a més, encara se subratlla en la proposició següent. S'estableix la diferència de l'actitud entre els dos agents, l'ús del pronom és estratègic, el parlant declara que s'oposa a l'actitud mantinguda per l'opositor; l'explicitació constitueix el centre d'atenció de l'estratègia argumentativa. L'expressió de la divergència d'opinió beneficia la imatge del parlant que així, a més, mostra ser conscient de tenir dret a l'opinió pròpia.

4.3. Autoimatge i efecte cortès sobre l'interlocutor del pronom *jo*

A banda de construir i mantenir l'autoimatge, l'explicitació del subjecte mitjançant el pronom personal *jo* pot acumular també la funció cortesa respecte a l'interlocutor o respecte a terceres persones. La imatge positiva del parlant es beneficia de l'expressió empàtica cap a l'altra persona; d'aquesta manera el parlant demostra que és capaç d'avaluar positivament els altres, de ser generós, de reconèixer la imatge dels interlocutors o de demanar coses de manera suau. La imatge de l'altre/dels altres rep un efecte positiu; per tant, el comportament comunicatiu de l'interlocutor es classifica com a cortès. Encara que no ens hem proposat elaborar un estudi quantitatiu, podem constatar que dins la nostra mostra el valor cortès dels dos pronoms és el menys freqüent. Podem constatar que aquesta estratègia no és per la seva naturalesa tan efectiva com les d'autoimatge i de descortesia. Això no ens pot sorprendre gaire si considerem el caràcter primordialment competitiu de les interaccions parlamentàries. La cortesia no es vincula tan sols a la protecció de la imatge negativa de l'altra persona, com plasmen Brown i Levinson (1987), sinó que també pot comportar el foment de la seva imatge positiva (Kerbrat-Orecchioni 1996, 2004). Aquest efecte es pot detectar sobretot en els actes de parla expressius o assertius.

- (5) Jo vull fer un agraïment, perquè les iniciadores de tot això van ser les conselleres de Junts, Lourdes Ciuró i Violant Cervera. [...] I jo vull fer un agraïment immens, i ho dic de veritat, perquè és una bona notícia aconseguir aquests consensos tan amplis. (DSPC-P 97: 61)

A (5) el pronom *jo* fa inequívoca la postura del parlant, accentua la presència icònica del referent. D'una banda, emfatitza la imatge del parlant, que demostra ser una persona agraïda, capaç de reconèixer les aptituds dels altres. I, d'altra banda, emfatitza també la imatge d'altres agents polítics, ja que es reconeix la seva actuació, considerada positiva, amb la qual s'està implícitament d'acord. Expressar agraïment és una manera de manifestar cortesia.

4.4. Autoimatge i efecte neutre sobre l'interlocutor del pronom *nosaltres*

El pronom *nosaltres* explícit permet al parlant presentar, en nom d'un col·lectiu, les qualitats del grup del qual forma part i del qual resulta ser el portaveu en un moment determinat. Hi ha usos del pronom que se centren bàsicament en l'emfatització de la imatge grupal a través de la presentació de la seva ideologia, els fets realitzats, etc., sense voler tenir cap efecte directe, ni positiu ni negatiu, en la imatge d'una altra col·lectivitat. L'objectiu de tal estratègia pot ser la consideració i l'acceptació de l'autoritat del grup per part del públic i altres destinataris de l'acte de parla. Es tracta d'un ús estratègic la finalitat del qual és reafirmar la pertinència del grup emissor.

(6) El Grup Socialistes i Units per Avançar vol formar part, com deia, amb lleialtat, d'aquest pacte. Nosaltres contemplem la salut en el centre de l'acció de govern, i les nostres propostes i mesures tenen un caràcter transversal, de coordinació i de cooperació institucional. (DSPC-P 94: 24)

(7) I és evident i és cert que nosaltres hem vingut aquí a transformar i no a gestionar (DSPC-P 100: 27)

Encara que el missatge podria funcionar perfectament sense el pronom de subjecte, explicitant-lo se li atorga més força expressiva i s'insisteix directament en els aspectes positius assignats a l'emissor col·lectiu. En aquesta mena de l'ús del pronom no es pretén afectar directament la imatge d'altres persones, sinó primordialment la imatge pròpia. Bàsicament són actes de parla assertius o comissius.

L'aparició del pronom explícit *nosaltres* no es restringeix únicament a la gestió de la pròpia imatge, sinó que pot comportar efectes en la imatge d'altres participants. L'efecte esmentat pot ser de dimensió cortesa o descortesa, com veurem a continuació.

4.5. Autoimatge i efecte descortès sobre l'interlocutor del pronom *nosaltres*

El pronom explícit, que reforça la pluralitat, també serveix per distingir el grup en qüestió de les altres persones o marcar-hi el contrast. Aquest ús de *nosaltres* té com a objectiu enaltir la imatge del col·lectiu emissor a costa de l'altre individu o grup. Sovint s'estableixen comparacions de les quals en surt com a triomfant el grup que representa el parlant; el grup se sol presentar com l'opció més justa, racional, activa, etc. Aquest comportament comunicatiu té un efecte negatiu i descortès sobre la imatge de l'opositor al·ludit. Evidentment, sovint desperta una reacció defensiva i un contraatac per part de l'individu o grup afectat. La desqualificació de la imatge de l'interlocutor és una estratègia

destinada a guanyar l'acceptació per al grup emissor. Els actes de parla amb un *nosaltres* orientat descortesament sovint representen crítiques o desacords amb el col·lectiu o individu contrastat. També poden ser actes comissius en els quals l'emissor col·lectiu es compromet a realitzar una acció a diferència de la passivitat o incompetència de l'altre.

- (8) Vostè, per tant, segueixi parlant d'allò que només interessa, diria..., no, ni als que estem aquí, interessa a molt poca gent, que nosaltres seguirem parlant i dedicant tots els nostres esforços a les necessitats de la ciutadania. Això és el que es mereix Catalunya. (DSPC-P 97: 30)
- (9) La nostra concepció de llibertat, la nostra concepció de convivència, és diferent a la seva. Nosaltres creiem que no hi ha llibertat sense igualtat d'oportunitats, i, bàsicament, aquesta és la diferència principal. No hi ha llibertat sense igualtat d'oportunitats, no hi ha llibertat sense convivència i no hi ha llibertat sense garantir la justícia. Per tant, si hi ha una situació de desigualtat, no hi ha llibertat. Vostès defensen la llibertat individual i nosaltres defensem la llibertat per al bé comú, per al bé comú, en aquest cas, del sistema educatiu català. (DSPC-P 100: 18)

El pronom explícit exhibeix clarament la postura del grup emissor, la destaca i l'enfronta clarament a la postura de l'opositor. El fet de desacreditar la competència i el de presentar-se com a grup més raonable constitueix una estratègia emprada intencionadament per tal de lluitar per la victòria i aconseguir-la o almenys per a relativitzar la validesa de la imatge del col·lectiu o l'individu al·ludit. Com ja s'ha dit a l'apartat dedicat al pronom *jo* amb l'aplicació descortesa, l'estratègia beneficia l'autoimatge del grup emissor.

4.6. Autoimatge i efecte cortès sobre l'interlocutor del pronom *nosaltres*

L'explicitació de *nosaltres* emfatitza que el parlant no és l'únic responsable del missatge sinó que reforça la pluralitat de l'emissor; aquest ús és argumentativament eficaç, subratlla l'autoritat col·lectiva. L'efecte cortès del pronom *nosaltres* es pot identificar, per exemple, en actes de parla expressius enfocats en una altra persona o també en els actes que transmeten l'acord amb l'interlocutor, entre d'altres contextos.

- (10) I nosaltres, des d'aquí, expressem tot el suport, tota la solidaritat i tota l'empatia amb tots aquells que en aquests moments segueixen lluitant, seguim lluitant contra la repressió, i especialment els represaliats; també la gent que està a l'exili. (DSPC-P 97: 39)
- (11) Sobre el que s'expressa aquí i quina és la nostra posició davant les esmenes –per anar finalitzant, també–, nosaltres votarem a favor de l'esmena transaccional que han presentat amb diferents formats el PSC i Junts per Catalunya. Creiem que aquest requisit mínim sí que s'ha de fer, després de les eleccions. (DSPC-P 100: 51)

En aquests exemples el parlant dona a entendre que el seu grup és capaç de considerar la imatge d'altres persones, és empàtic i que està d'acord amb opinions o actituds que considera positives o que estan en consonància amb la seva ideologia. En aquests casos el recurs beneficia totes dues imatges socials involucrades.

5. Conclusions

L'estudi ha volgut analitzar pragmàticament la motivació que activa la presència dels pronoms explícits de subjecte *jo* i *nosaltres*, que es refereixen a un parlant individual o col·lectiu, en el llenguatge de les sessions parlamentàries catalanes. Aquesta mena d'interacció els explicita bàsicament per treballar l'autoimatge del parlant. A aquesta necessitat s'hi suma sovint també el desig d'influir en la percepció de la imatge d'una altra persona o persones. El context parlamentari afavoreix la presència dels pronoms *jo* i *nosaltres* explícits amb la funció descortesa o cortesa en relació amb la personalitat individual o grupal al·ludida. Arribem a la conclusió que les activitats d'imatge ens faciliten una explicació de la presència dels pronoms *jo* i *nosaltres* en el discurs parlamentari.

A més, encara que es tracta d'un discurs públic l'objectiu del qual és defensar postures col·lectives, l'explicitació del pronom personal *jo* és també significativa i hi serveix per a potenciar la pròpia imatge del locutor per a destacar-lo del grup. Els emissors individuals, els portaveus d'un col·lectiu, no s'obliden de treballar la imatge individual a banda de la col·lectiva. De fet, podem arribar a la conclusió que no hi ha diferència de l'ús pragmàtic entre l'explicitació del pronom *jo* i *nosaltres*; tots dos es fan servir en contextos semblants i els motiven les mateixes necessitats dins del discurs parlamentari.

Es tracta de recursos significatius en aquesta mena de discurs, ja que a banda de la transmissió d'un contingut proposicional, l'explicitació de *jo* i *nosaltres* amb la funció de subjecte afavoreix la representació dels emissors, estratègia fonamental del discurs parlamentari i contribueix significativament a la gestió de la imatge social.

A través del pronom explícit s'intenta enfocar la postura de l'emissor, presentar-la com una postura positiva per al bé de la societat en general. La postura en qüestió sovint es distingeix d'una altra posició, presentada com a menys encertada; l'ús és, per tant, clarament estratègic amb un efecte descortès sobre la figura de l'altra persona o d'un grup de persones. De tant en tant els pronoms explícits exhibeixen, també estratègicament, una postura del parlant positivament orientada a l'altra persona o un altre grup; l'efecte d'aquest comportament comunicatiu és cortès. A més a més, el recurs permet al parlant imprimir més força expressiva al que diu, ja que fa més visible la seva figura i transmet més seguretat i èmfasi en el que es comunica. Es tracta d'un mecanisme que ajuda a construir i mantenir l'autoritat del parlant.

BIBLIOGRAFIA

- ALCAIDE LARA, Esperanza R. (2009): "El "yo" de los políticos: ¿cuestión de género?". *Discurso & Sociedad*, 6(1), 5-20. [<https://idus.us.es/bitstream/handle/11441/62603/el%20yo%20de%20los%20pol%20c3%aadticos....pdf?sequence=1&isAllowed=y;19/02/2023>]
- BRAVO, Diana (1999): "¿Imagen "positiva" vs. imagen "negativa"?: Pragmática sociocultural y componentes de face". *Oralia*, 2, 155-184.
- (2002): "Actos asertivos y cortesía: Imagen del rol en el discurso de académicos argentinos". D. Bravo i M. E. Placencia (eds.), *Actos de habla y cortesía en el español*. Munich: Lincom Europa, 141-174.

- (2005): “Categorías, tipologías y aplicaciones. Hacia una redefinición de la cortesía comunicativa”. D. Bravo (ed.), *Estudios de la (des)cortesía en español. Categorías conceptuales y aplicaciones a corpora orales y escritos*. Buenos Aires: Dunken, 21–52.
- BROWN, Penélope i LEVINSON, Stephen C. (1987 [1978]): *Politeness. Some universals in language use*. Cambridge: Cambridge University Press.
- DE COCK, Barbara (2009): “Funciones pragmáticas de la referencia de persona en el lenguaje coloquial y en el discurso político”. *Oralia*, 12, 247–266. [<https://doi.org/10.25115/oralia.v12i.8133>]
- (2012): “El debate parlamentario frente al lenguaje coloquial y al debate televisivo: una caracterización lingüística basada en el uso de la referencia de persona”. E. del Río, M. del C. Ruiz de la Cierva i T. Albaladejo (eds.), *Retórica y política. Los discursos de la construcción de la sociedad*. Logroño: Instituto de Estudios Riojanos, 729-743.
- DE COCK, Barbara i NOGUÉ SERRANO, Neus (2017): “The pragmatics of person reference: A comparative study of Catalan and Spanish parliamentary discourse”. *Languages in Contrast*, 17 (1), 96–127. [<https://doi.org/10.1075/lic.17.1.05dec>]
- GOFFMAN, Erving (1967): *Interaction ritual: Essays on face to face behavior*. Doubleday.
- GRICE, Herbert Paul (1975): “Logic and conversation”. P. Cole i J. Morgan (eds.), *Syntax and Semantics*. Nueva York: Academic Press, 41-58.
- HERNÁNDEZ FLORES, Nieves (2013): “Actividad de imagen: caracterización y tipología en la interacción comunicativa”. *Pragmática Sociocultural*, 1 (2), 175–198. [<https://doi.org/10.1515/soprag-2012-0012>]
- ILIE, Cornelia (2006): “Parliamentary Discourses”. K. Brown (ed.), *Encyclopedia of Language & Linguistics* (2ª ed.). Elsevier Ltd, 188- 196. [<https://doi.org/10.1016/B0-08-044854-2/00720-3>]
- Institut d’Estudis Catalans (2016): *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: Institut d’Estudis Catalans.
- KAUL DE MARLANGEON, Silvia (2005): “Descortesía de fustigación por afiliación exacerbada o refractariedad”. D. Bravo (ed.), *Estudios de la (des)cortesía en español. Categorías conceptuales y aplicaciones a corpora orales y escritos*. Buenos Aires: Dunken, 299-318.
- KERBRAT-ORECCHIONI, Catherine (1996): *La conversation*. Paris: Seuil.
- (2004): “¿Es universal la cortesía?”. D. Bravo i A. Briz (eds.), *Pragmática sociocultural: estudios sobre el discurso de cortesía en español*, 39-54.
- KUZMOVÁ, Lucie (2021): “L’ús pragmàtic de la forma verbal *crec* (que) en les interaccions parlamentàries”. *eHumanista/IVITRA*, vol. 20. Santa Barbara: The University of California, 167-179. [<https://www.ehumanista.ucsb.edu/sites/default/files/sitefiles/ivitra/volume20/2.7.%20Kuzmov%C3%A1.pdf;05/02/2023>]
- NOGUÉ SERRANO, Neus i PAYRATÓ, Lluís (2023): “Variation and change in reference to discourse participants in Catalan parliamentary debate (1932–1938 and 1980–2020)”. P. Posio i P. Herbeck (eds.), *Referring to discourse participants in Ibero-Romance languages*. (Open Romance Linguistics 4). Berlin: Language Science Press, 307-343. [<https://langsci-press.org/catalog/book/376>]

- ROSSOWOVÁ, Lucie (2020): “La forma verbal *crec* (que) com a recurs de l'atenuació i la intensificació pragmàtiques”. *eHumanista/IVITRA*, vol. 18. Santa Barbara: The University of California, 276-288. [<https://www.ehumanista.ucsb.edu/sites/default/files/sitefiles/ivitra/volume18/3.7.%20Rossowova%CC%81.pdf>; 27/01/2023]
- SEARLE, John Rogers (1969): *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- SERRANO, María José i AIJÓN OLIVA, Miguel Ángel (2010): “La posición variable del sujeto pronominal en relación con la cortesía interactiva”. *Pragmalingüística*, 18, 170-204. [https://www.researchgate.net/publication/277166607_La_posicion_variable_del_sujeto_pronominal_en_relacion_con_la_cortesia_interactiva; 16/02/2023]
- SOLER BONAFONT, M. Àmparo (2016): “La función atenuante en los verbos doxásticos del español.” *Revista Internacional de Lingüística Iberoamericana*, XIV-1 (27), 75-90. [<https://doi.org/10.31819/rili-2016-142706>]
- STEWART, Miranda (2001): “Los ‘hedges’ y el uso del ‘yo’ en la interacción cara-a-cara”. *Estudios de Lingüística del Español (ELiEs)*, 13. [<http://elies.rediris.es/elies13/stewart.htm>; 04/04/2023]
- TODOLÍ, Júlia (2008 [2002]): “Els pronoms”. J. Solà *et al.*, *Gramàtica del català contemporani* (4ª ed., vol.2). Barcelona: Empúries, 1341-1431.
- VAN DIJK, Teun A. (1995): “Discourse Analysis as Ideology Analysis”. Ch. Schäffne i A. L. Wenden (eds.), *Language & Peace*. Routledge, 17-33. [<https://doi.org/10.4324/9780203984994>]

Corpus:

- [DSPC-P 94] *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya*, 94, sessió 45.1. [En línia: <https://www.parlament.cat/document/dspcp/327041782.pdf>; 15/03/2023]
- [DSPC-P 97] *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya*, 97, sessió 46.1. [En línia: <https://www.parlament.cat/document/dspcp/333051505.pdf>; 28/03/2023]
- [DSPC-P 100] *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya*, 100, sessió 48.1. [En línia: <https://www.parlament.cat/document/dspcp/340339362.pdf>; 17/04/2023]

PERFIL ACADÈMIC I PROFESSIONAL

Lucie Kuzmová és doctora en Llengües Romàniques per la Universitat Masaryk de Brno (República Txeca) y professora titular del grau Llengua i Literatura Catalanes a la mateixa universitat. La seva recerca es dedica a la pragmalingüística de la llengua catalana, sobretot a les qüestions relacionades amb la (des)cortesía verbal, les activitats d'imatge social, l'atenuació i la intensificació lingüístiques.

Fecha de envío: 10-07-2023

Fecha de aceptación: 21-12-2023